

Sygn. akt II UK 27/17

POSTANOWIENIE

Dnia 6 grudnia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Beata Gudowska

w sprawie z wniosku E.G.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w O.
o ustalenie ustawodawstwa właściwego,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 6 grudnia 2017 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawczynie od wyroku Sądu Apelacyjnego we [...] z dnia 20 lipca 2016 r., sygn. akt III AUa [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 20 lipca 2016 r. Sąd Apelacyjny we [...], III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił apelację E.G. od wyroku Sądu Okręgowego w O. z dnia 25 listopada 2015 r., którym oddalono jej odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, Oddział w O. z dnia 7 maja 2015 r., stwierdzającej podleganie przez nią polskiemu ustawodawstwu w zakresie ubezpieczeń społecznych w związku z prowadzeniem pozarolniczej działalności gospodarczej w Polsce, z pominięciem mającego charakter marginalny zatrudnienia na terytorium Słowacji.

Sąd drugiej instancji ustalił, że ubezpieczona, prowadząca w Polsce działalność na własny rachunek, zawarł z pracodawcą słowackim - M. s.r.o. z siedzibą w C., umowę o pracę i została zgłoszona przez tego pracodawcę do słowackiej instytucji ubezpieczeniowej. Organ rentowy - Zakład Ubezpieczeń

Spółecznych - zawiadomił instytucję słowacką o określeniu właściwego ustawodawstwa w trybie art. 16 ust. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r., dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.Urz. UE L 284/1 z dnia 30 października 2009 r.; dalej „rozporządzenie nr 987/2009”). Socialna Poistovna poinformowała o przeprowadzonej kontroli w spółce M. s.r.o., w wyniku której ustaliła, że wprowadzie pracownicy świadczą pracę na terenie Słowacji, ale jest ona wykonywana tylko przez 10 godzin miesięcznie z wynagrodzeniem 40 euro miesięcznie, co wskazuje, że jest to praca o charakterze marginalnym. Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, Oddział w O. zawiadomił Socialną Poistovną o tymczasowym ustaleniu ustawodawstwa polskiego jako właściwego w okresie od dnia 1 czerwca 2014 r. do dnia 31 października 2014 r. Słowacka instytucja nie wniosła zastrzeżeń do ustalonego ustawodawstwa a następnie poinformowała, że wydała decyzję o nieobjęciu E.G. w tym okresie obowiązkowymi ubezpieczeniami społecznymi jako pracownika firmy M. s.r.o. oraz unieważniła formularz E 104 wydany w dniu 24 października 2014 r., w którym potwierdzony został okres ubezpieczenia według przepisów prawa Republiki Słowackiej. Zakład Ubezpieczeń Społecznych ustalił polskie ustawodawstwo jako właściwe w zakresie ubezpieczeń społecznych w okresie objętym postępowaniem.

W skardze kasacyjnej ubezpieczona zarzuciła naruszenie prawa materialnego - art. 13 ust. 3 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.Urz. UE L 166/1 z dnia 30 kwietnia 2004 r. ze zm.; dalej „rozporządzenie nr 883/2004”) w związku z art. 14 ust. 5b i 16 rozporządzenia nr 987/2009 oraz naruszenie przepisów postępowania - art. 233 § 1 i art. 477¹¹ § 2 w związku z art. 378 § 1 i art. 379 pkt 5 k.p.c. ze względu na nieuwzględnienie przez Sąd drugiej instancji nieważności postępowania, wywołanej pozbawieniem pracodawcę słowackiego, jako zainteresowanego w sprawie, możliwości obrony swoich przez praw.

Jako przyczyny przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca wskazała, że w sprawie zachodzi nieważność postępowania oraz że skarga

kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Podniosła, że organ rentowy nie przeprowadził postępowania wyjaśniającego z instytucją słowacką w zakresie pozwalającym na ustalenie charakteru pracy wykonywanej na Słowacji; wymiaru jej czasu, ważności dokumentów potwierdzających ubezpieczenie społeczne oraz kryteriów potwierdzających marginalny charakter pracy.

Wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania (art. 398¹⁵ § 1 k.p.c.) albo o uchylenie zaskarżonego wyroku i rozstrzygnięcie istoty sprawy przez orzeczenie, że w okresie określonym w zaskarżonej decyzji podlegała w zakresie ubezpieczenia społecznego ustawodawstwu słowackiemu (art. 398¹⁶ § 1 k.p.c.).

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, jeżeli istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, jeżeli zachodzi nieważność postępowania lub jeżeli skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

W sprawie nie zachodzi nieważność postępowania przed Sądem pierwszej instancji, mająca wynikać z niezawiadomienia o toczącym się postępowaniu M. s.r.o. z siedzibą w C.. Status procesowy tego podmiotu nie jest kształtowany pozostawianiem w sferze stosunku ubezpieczenia społecznego w znaczeniu materialnoprawnym, do którego odnosi się zaskarżona decyzja organu rentowego (por. np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 5 kwietnia 2001 r., II UKN 310/00, OSNP 2003 nr 2, poz. 45, czy z dnia 8 grudnia 2000 r., II UKN 128/00, OSNAPIUS 2002 nr 15, poz. 368). Prawa i obowiązki tego podmiotu nie wynikają z podstawy prawnej zaskarżonej decyzji, jak też wynik sprawy toczącej się przed sądem ubezpieczeń społecznych nie dotyczy tego podmiotu bezpośrednio (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 kwietnia 2005 r., I UK 236/04, OSNP 2006 nr 1-2, poz. 28).

Pracodawca osoby wykonującej pracę najemną w jednym państwie członkowskim, która równocześnie wykonuje pracę na własny rachunek w innym państwie Unii (art. 13 ust. 3 rozporządzenia nr 883/2004), nie jest stroną określaną

zainteresowanym w postępowaniu uregulowanym w art. 16 rozporządzenia nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.Urz. UE L 284/1 z dnia 30 października 2009 r. Nie jest więc stroną określaną w art. 477¹¹ § 1 k.p.c. jako zainteresowany w postępowaniu wszczętym odwołaniem tego ubezpieczonego od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w przedmiocie podlegania polskiemu ustawodawstwu w zakresie ubezpieczeń społecznych z tytułu wykonywania działalności pozarolniczej na terenie Polski.

Status zainteresowanego jako strony postępowania w sprawie z zakresu ubezpieczeń społecznych i jego legitymacja do udziału w niej zakłada istnienie stosunku ubezpieczenia społecznego jako źródła jego praw lub obowiązków oraz ich zależności od rozstrzygnięcia sprawy, tymczasem stosunek ubezpieczenia wynikający z zatrudnienia na terenie Słowacji nie powstaje w polskim systemie ubezpieczeń społecznych, a jedynie normy kolizyjne art. 13 ust. 3 rozporządzenia nr 883/2004 stanowią, że osoba podejmująca pracę najemną w innym państwie Unii Europejskiej podlega w zakresie ubezpieczeń społecznych ustawodawstwu tego państwa członkowskiego, w którym wykonywana jest praca najemna.

Stwierdzenie spełnienia warunków ubezpieczenia społecznego w systemie prawnym państwa wykonywania pracy podlegającym koordynacji na podstawie rozporządzenia nr 883/2004 dokonują organy właściwe do stosowania tego prawa, zatem kształtowanie stosunków ubezpieczenia społecznego na terenie Słowacji pozostaje w wyłącznej kognicji sądów słowackich i ocena stosunku prawnego stanowiącego tytuł ubezpieczenia społecznego w innym państwie członkowskim przez instytucję miejsca zamieszkania osoby wnoszącej o ustalenie właściwego ustawodawstwa nie jest dopuszczalna (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 czerwca 2013 r., II UK 333/12, OSNP 2014 nr 3, poz. 47).

W wyroku z dnia 6 czerwca 2013 r., II UK 333/12, Sąd Najwyższy wyjaśnił, jak powinna przebiegać procedura dotycząca określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa, przewidziana w powołanych w skardze przepisach prawa unijnego i uzupełnił swe stanowisko w wyrokach z dnia 21 stycznia 2016 r., III UK 61/15 (dotychczas niepublikowanym) i z dnia 23 listopada 2012 r., II UK 103/12 (OSNP 2013 nr 19-20, poz. 238), a przede wszystkim w wyroku z dnia 11 września

2014 r., II UK 587/13 (OSNP 2016 nr 1, poz. 13). Każdy organ wydaje decyzję o podleganiu ubezpieczeniu społecznemu w zakresie swej nienaruszalnej właściwości. Jeżeli zatem słowacka instytucja ubezpieczeniowa odmówiła uznania pracy świadczonej na jej terenie przez polskiego przedsiębiorcę jako podstawy podlegania ubezpieczeniu społecznemu, to jej decyzja może być tylko przedmiotem skargi w słowackim systemie rozpoznawania spraw z zakresu ubezpieczeń społecznych. Polskie sądy nie mogą zmienić tej decyzji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 maja 2017 r., II UK 382/16, niepubl., wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 kwietnia 2017 r., II UK 248/16, niepubl. oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 maja 2017 r., II UK 382/16, niepubl. oraz z dnia 10 maja 2017 r., I UK 456/16, niepubl.).

W tym kontekście M. s.r.o. nie był zainteresowanym w sprawie z odwołania ubezpieczonej od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w przedmiocie podlegania polskiemu ustawodawstwu w zakresie ubezpieczeń społecznych i jego zawiadomienie o toczącym się postępowaniu nie było wymagane. Na tym stanowisku stanął także Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 14 lipca 2016 r., II UK 297/15 (Monitor Prawa Pracy 2016 nr 11, s. 603).

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania oparty na stwierdzeniu o jej oczywistej zasadności nie został poparty przekonującymi argumentami co do nieprawidłowości zastosowania przepisów prawa materialnego. Skarżący odniósł się wyłącznie do ustaleń faktycznych oraz oceny dowodów, co - jak wynika z art. 398³ § 3 oraz art. 398¹³ § 2 k.p.c. - nie stanowi przedmiotu kontroli kasacyjnej.

Uwzględniając to, Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).